

Методичні рекомендації

**«Інформаційно-аналітичне
забезпечення діяльності центру розвитку
кар'єри
у закладі професійної
(професійно-технічної) освіти»**

У методичних рекомендаціях наведено інформаційно-аналітичні матеріали, що необхідні для ефективної роботи Центрів розвитку кар'єри щодо реалізації завдання підготовки молоді до успішного працевлаштування та визначення цілей подальшого професійного зростання.

Методичні рекомендації призначені для педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, працівників науково-навчальних-методичних центрів (кабінетів) професійної (професійно-технічної) освіти.

ЗМІСТ

Вступ	3
Інформаційно-довідкові матеріали	4
Інформаційно-аналітичні матеріали кабінету консультанта з професійної кар'єри	7
Список літератури	9

Вступ

Підготовка молодих фахівців передбачає не тільки розвиток професійної майстерності, але і здатність проектувати майбутню професійну кар'єру. Це дасть їм можливість стати конкурентоспроможними на ринку праці в нових соціально-економічних умовах, котрі постійно змінюється під впливом різних чинників, як внутрішніх так і зовнішніх.

Вимоги сучасного ринку праці зумовлюють необхідність створення інноваційних психолого-педагогічних технологій для розширення простору професійного зростання учнівської молоді та підготовки конкурентоспроможних висококваліфікованих фахівців, які зможуть успішно працювати на внутрішньому та зовнішньому ринках праці. Запорукою успішної майбутньої трудової діяльності є усвідомлене професійне самовизначення учнівської молоді, вміння бачити майбутню перспективу професійного зростання, планування кар'єри.

Інформаційний простір Центру розвитку кар'єри (далі – ЦРК) має містити необхідні інформаційно-аналітичні матеріали, які б підвищували мотивацію його відвідувачів щодо професійного розвитку, усвідомлення ними можливостей особистісної та професійної самореалізації, формували в них уявлення про власний професійний і життєвий успіх.

У методичних рекомендаціях «Інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності Центру розвитку кар'єри у закладі професійної (професійно-технічної) освіти» сконцентовано увагу на матеріалах, що є необхідними для продуктивної діяльності ЦРК щодо підготовки молоді до розвитку власної кар'єри.

Інформаційно-довідкове забезпечення складається з інформатора ЦРК, пропозицій здобувачам та випускникам закладу професійної (професійно-технічної) освіти (далі – ЗП(ПТ)О) щодо планування кар'єри, актуальної інформації про вакансії на регіональному та вітчизняному ринку праці, а також про підприємства та організації для проходження успішної виробничої практики, що сприятиме реальному працевлаштуванню. Випускникам є корисною інформація про основні кроки щодо пошуку роботи, про актуальні міжнародні проекти. Здобувачам пропонується графік проведення ярмарок кар'єри та професійно-інформаційних і психологічних тренінгів.

Також надано рекомендації щодо забезпечення кабінету консультанта з професійної кар'єри необхідними нормативними документами, тестами, збірниками «У світі професій», буклетами, інформаційними листками, каталогами про бази даних підприємств та організацій для проходження виробничої практики та працевлаштування, фільмами про успішних випускників, перше місце роботи, створення відеореферату.

Інформаційно-довідкові матеріали

Інформаційний простір ЦРК містить необхідні інформаційно-довідкові матеріали.

Стенд «Інформатор Центру розвитку кар'єри» знайомить з метою ЦРК – створенням середовища, що підтримуватимемо активний вибір професійної кар'єри здобувачами та випускниками ЗП(ПТ)О та формуванням у них навичок планування кар'єри й активного пошуку роботи.

Висвітлено також основні напрями діяльності ЦРК (рис. 1).

Рис. 1. Основні напрями діяльності Центрів розвитку кар'єри

До основних завдань ЦРК належать:

- забезпечення координаційних дій між центральними та місцевими органами виконавчої влади, службами зайнятості та підприємствами, установами й організаціями (роботодавцями) щодо оптимального узгодження реальних потреб регіонального ринку праці;
- налагодження співпраці з підприємствами, установами та організаціями незалежно від форми власності, які можуть бути потенційними роботодавцями для випускників ЗП(ПТ)О;
- здійснення спільно із державною службою зайнятості моніторингу працевлаштування випускників ЗП(ПТ)О;
- інформування випускників та здобувачів ЗП(ПТ)О про вакантні місця на підприємствах, в установах та організаціях, що відповідають їхній фаховій підготовці;
- систематичний моніторинг попиту та пропозицій на вітчизняному ринку

праці фахівців, підготовку яких здійснює ЗП(ПТ)О.

ЦРК пропонує здобувачам та випускникам ЗП(ПТ)О ознайомитися з інформацією, що розміщена на стендах:

- «Регіональний ринок праці: актуально»;
- «Успішна виробнича практика – реальне працевлаштування»;
- «Випускники: шлях до успіху»;
- «Пошук роботи: основні кроки»;
- «Актуальні проєкти»;
- «Міжнародні проєкти»;
- «Ярмарок кар'єри»;
- «Тренінги»;
- «Вакансії».

На стенді «Регіональний ринок праці: актуально» висвітлюється ретельний аналіз сучасного стану, проблем і перспектив ринку праці, систематично оновлюється інформація про існуючі вакансії. Розміщено регіональний перелік професій, в якому подана інформація про професії, котрі актуальні на ринку праці регіону, затребувані на підприємствах регіону в незначних кількостях, а також професії, за якими є можливість працевлаштуватись у регіоні.

Інформатор «Успішна виробнича практика – реальне працевлаштування» розповідає про наявні місця проходження виробничої практики та працевлаштування, де вказуються назва підприємства, організації, адреса, телефон.

Важливою є інформація на стенді «Випускники: шлях до успіху», який розповідає про по віхи побудови успішної кар'єри кращими випускниками ЗП(ПТ)О, які працюють за професією, котру вони здобули в цьому закладі.

Інформаційний стенд «Пошук роботи» роз'яснює основні кроки цього процесу:

1. Ставимо професійну мету та приймаємо рішення щодо пошуку роботи. (Обираємо бажану роботу, спираючись на власну професійну мету, особистий практичний досвід та набуті професійні знання, навички й уміння).
2. Беремо на озброєння тенденції сучасного ринку праці. (Досліджуємо тенденції сучасного ринку праці у регіоні, країні, за кордоном. З'ясовуємо, які професії найбільше користуються попитом, яких фахівців потребує ринок праці).
3. Вивчаємо шляхи пошуку роботи. (Визначаємо всі можливі шляхи та джерела пошуку роботи. Аналізуємо сильні та слабкі сторони кожного з них. Шукаємо роботу активно, використовуємо якомога більше способів).
4. Готуємо професійне резюме. (Складаємо резюме, яке вдало відображає набуті знання, навички та професійний досвід. Враховуємо, що існують певні правила написання резюме. Пам'ятаємо, що резюме – це Ваша перепустка на співбесіду).
5. Додаємо супровідний лист. (Складаємо супровідний лист, що виділить вас серед багатьох інших кандидатів. Пам'ятаємо, що вдало складений супровідний лист покаже майбутньому роботодавцю, що Ви серйозно готуетесь до нової роботи).
6. Формуємо навички успішного проходження співбесіди. (Ретельно готуємося до співбесіди: вивчаємо правила, передбачаємо запитання, моделюємо

ситуації. Здобуємо навички успішної самопрезентації. Пам'ятаємо, що співбесіда з роботодавцем є основним методом оцінювання та відбору кандидатів).

7. Вивчаємо правові основи працевлаштування. (Знайомимося з основними законодавчими та нормативно-правовими актами, що визначають порядок працевлаштування. Учимося толерантно відстоювати свої законні права).

8. Ознайомлюємося з корисними порадами: як адаптуватися на новому робочому місці. (Аналізуємо інформацію про ази поведінки новачка в колективі. Намагаємося якомога більше довідатися про особливості організації роботи в компанії та пам'ятаємо основні принципи ділової етики).

Отримати велику кількість корисної інформації про можливості навчання, стажування та волонтерства в Україні та за кордоном, безплатні онлайн-курси, портали пошуку роботи та багато іншого можна, ознайомившись зі стендом «Актуальні проєкти». Особливо важливою є інформація про міжнародні проєкти, участь у яких розвиває можливості для розвитку активній та цілеспрямованій людині. Отримати нові знання та досвід, який сприятиме професійному розвитку, можна, взявши участь у міжнародних проєктах, які висвітлені на однойменному стенді, який також постійно оновлюється відповідно до нових пропонувань для молоді проєктів.

Графік проведення ярмарків кар'єри також висвітлюється на відповідному стенді. Самостійний пошук вакансії – нелегка справа. Ярмарок кар'єри знайомить з організаціями та підприємствами, дає змогу отримати перший досвід спілкування з роботодавцями, дізнатися про умови стажування і працевлаштування, подати свої резюме в кадровий резерв компанії та пройти попередню співбесіду, ознайомитись із вимогами роботодавців, брати участь у тематичних семінарах і майстер-класах. А роботодавці зможуть поповнити базу кандидатів із числа здобувачів і випускників, провести презентацію компанії, надати інформацію про можливості стажування та вакансії постійної й тимчасової роботи, провести попередню коротку співбесіду, показати свої переваги на ринку праці й поширити інформацію про компанію та асортимент послуг.

На стенді «Тренінги» розміщено графік проведення тренінгів з розвитку необхідних для успішного працевлаштування навичок, особистісного та професійного зростання, їхні назви, корисна інформація про шляхи побудови кар'єри.

Участь у тренінгах сприяє формуванню позитивного ставлення до свого майбутнього, активному процесу працевлаштування, підвищенню рівня внутрішньої мотивації для досягнення власних життєвих цілей із навичками планування кар'єри, стратегіями досягнення цілей. Здобувачі мають можливість отримати практичні поради стосовно особистої та професійної самореалізації, розвивають критичне мислення, креативність, впевненість в собі та вміння досягати цілей.

Відкритий доступ до інформації про вакансії регіонального ринку праці забезпечує стенд «Вакансії», який постійно оновлюють працівники районних філій обласного центру зайнятості. Це дає можливість визначитися із джерелами інформації для пошуку майбутнього місця роботи, якими може бути будь-яка особа чи організація, яка пропонує роботу.

Інформаційно-аналітичні матеріали кабінету консультанта з професійної кар'єри

Кабінет консультанта з професійної кар'єри вміщує всі необхідні інформаційно-аналітичні матеріали: нормативно-правові документи, інформацію про партнерів та бази даних підприємств, каталоги «У світі професій», тести, буклети, інформаційні листки, фільми, відеоролики. Наявні такі нормативно-правові документи: закони України «Про освіту», «Про професійну (професійно-технічну) освіту», проект Типового положення про центр розвитку кар'єри закладу професійно (професійно-технічної) освіти, наказ про створення Центру розвитку кар'єри на базі відповідного ЗП(ПТ)О, план роботи на рік (по розділах), звіт про роботу за рік.

У кабінеті консультанта з професійної кар'єри знаходиться інформація про партнерів ЦРК, якими можуть бути обласні центри зайнятості, управління науки, освіти та молоді, обласні державні адміністрації, навчально-методичні центри професійно-технічної освіти, ресурсні центри, підприємства, організації, установи та особи, які займаються підприємницькою діяльністю та ін.

База даних підприємств – інформація про підприємства для проходження виробничої практики та працевлаштування, двосторонні угоди, укладені з цими підприємствами.

Каталоги «У світі професій» містять інформацію про історію виникнення професій, суспільно-економічне значення професій та зміни, яких вони зазнають, галузеві та регіональні потреби господарства, щодо відповідних професій, загальну характеристику професій/спеціальностей, заклади професійної та вищої освіти, де можна їх здобути, загальні умови щодо вступу до них, матеріальне забезпечення професійного навчання, форми та тривалість, умови навчання, рівень отриманої кваліфікації, необхідний рівень загальноосвітніх знань, медичні вимоги, схильності та інтереси, психофізіологічні вимоги, вимоги до інтелектуальної, емоційно-вольової сфер, вимоги до морально-ділових якостей провідні навчальні предмети, вимоги професій до робітника, характеристику процесів праці та засобів виробництва, санітарно-гігієнічні умови та безпеку праці (ступінь тяжкості та напруженості праці, обмеження щодо статті, режим праці та відпочинку, особливі умови та фактори праці, можливості помилок, аварій, травматизму), протипоказання до навчання та виконання професійних обов'язків, типи діяльності, основний зміст функціональних обов'язків та зв'язки з іншими професіями, вірогідність працевлаштування після навчання, подальше професійне навчання, перспективи зайнятості, спеціалізацію в межах основної професії, можливості підвищення кваліфікації та оволодіння суміжними професіями, ризики безробіття, заробітну плату та іншу інформацію.

До інформаційно-аналітичного забезпечення належать також спеціалізовані тести, котрі дають змогу визначити здібності до відповідних видів професійної діяльності, зокрема відкриття власної справи, розвитку кар'єрних компетентностей.

Тести, за якими можуть пройти опитування відвідувачі ЦРК, такі: «Психологічна готовність випускників ЗП(ПТ)О до трудової діяльності», «Визначення в здобувачів задатків до підприємництва», «Визначення професійної спрямованості особистості», «Наскільки Ви підприємлива людина?», «Діагностика особистих здібностей здобувача», «Вміння кандидата на підприємця», «Здатність займатися бізнесом», «Цілі започаткування господарської діяльності», «Загальні здібності до підприємництва», «Здатність до ведення підприємницької діяльності» тощо.

До того ж, інформаційне наповнення кабінету містить:

- порадник для учнівської молоді «Самостійний пошук роботи»;
- поради щодо написання резюме (зразки складених резюме, резюме європейського зразка т.ін.), ефективного пошуку роботи, проходження співбесіди, адаптації молодого фахівця на першому робочому місці та складання індивідуальних планів та траєкторій кар'єрного розвитку;
- матеріали щодо розвитку підприємницьких компетенцій учнівської молоді;
- посібник «Конспекти занять з розвитку підприємництва»;
- матеріали тематичних заходів (тренінгів, семінарів, круглих столів) і т.п.

Буклети, наявні в кабінеті консультанта з професійної кар'єри та інформаційному просторі ЦРК, містять інформацію про підприємства-партнерів, міжнародну співпрацю, проекти та корисні поради для успішного працевлаштування та побудови кар'єри.

З метою запровадження ефективних механізмів співпраці у сфері професійної орієнтації розроблено відповідні буклети, що містять ефективні інструменти для здобувачів освіти, а також для тих фахівців, які хочуть допомогти їм.

Інформаційні листки, наявні в ЦРК, надають відомості про особливості професійної діяльності та її роль у професійному самовизначенні особи, інформацію про стан ринку праці, зміст та перспективи розвитку сучасних професій і вимоги до особи, форми та умови оволодіння професіями, можливості професійно-кваліфікаційного і кар'єрного зростання, що сприятиме формуванню професійних інтересів, намірів та мотивації особи щодо обрання або зміни виду трудової діяльності, кваліфікації, роботи.

В кабінеті консультанта з професійної кар'єри наявні відповідні фільми, що демонструються на екрані монітору в інформаційному просторі ЦРК. До того ж, він систематично моніторить різноманітні інтернет-джерела та добирає необхідні програми та сервіси на сайтах, котрі містять необхідну інформацію щодо пошуку роботи та кар'єрного розвитку для здобувачів ЗП(ПТ)О.

Необхідно створити сторінку ЦРК на веб-сайті ЗП(ПТ)О зі структурованим меню, що має пропонувати відвідувачам такі розділи:

- План роботи;
- Положення ЦРК;
- Партнери ЦРК;
- Учням та випускникам;
- Успішні випускники відповідного ЗП(ПТ)О;
- Відеореферат;
- Експериментальна діяльність;
- Професійно-орієнтаційна робота;
- Співпраця з центрами зайнятості;
- На допомогу консультанту з професійної кар'єри;
- Кар'єрні корисності;

- Новини ЦРК;
- ЦРК у Facebook;
- Напишіть відгук;
- Контакти.

Отже, інформаційний простір ЦРК має містити необхідні інформаційно-аналітичні матеріали, які б підвищували мотивацію здобувачів щодо їх професійного розвитку, усвідомлення ними можливостей особистісної та професійної самореалізації, формували в них уявлення про власний професійний і життєвий успіх.

Інформаційно-довідкове забезпечення складається з інформатора ЦРК, пропозицій здобувачам і випускникам ЗП(ПТ)О щодо планування кар'єри, актуальної інформації про вакансії на ринку праці області та України, а також про підприємства й організації для проходження успішної виробничої практики, що веде до реального працевлаштування.

Здобувачам та випускникам ЗП(ПТ)О буде корисною інформація про основні кроки щодо пошуку роботи та розвитку професійної кар'єри.

Список літератури

1. Закатнов Д. О. Конструювання професійної перспективи учнівською молоддю. *Актуальні проблеми професійної орієнтації та професійного навчання населення у контексті подолання кризи ринку праці* : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції (1 грудня 2015 р., м. Київ) / уклад. : Л. М. Капченко та ін. К. : ІПК ДСЗУ, 2015. С. 118–123. <http://lib.iitta.gov.ua/11289/>
2. Закатнов, Д. О., Орлов, В. Ф., Злочевська, Л. С., Локшин, В. С. and Павлов, Ю. О. (2015) Педагогічні технології підготовки учнівської молоді до вибору й реалізації професійної кар'єри: методичний посібник. ІПТО НАПН України, м.Київ, Україна.
3. Закатнов Д. (2015). Профорієнтаційні засади кар'єрного розвитку учнівської молоді. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*: зб. наук. праць. Вип.9 С. 86–94. <http://lib.iitta.gov.ua/10040/>
4. Закатнов Д. (2016). Теоретичні засади проектування системи консультування з професійної кар'єри учнів професійно-технічних навчальних закладів. *Науковий вісник Інституту професійно-технічної освіти НАПН України. Професійна педагогіка*. № 12. С. 13-22.
5. С. В. Алексеева, Л. М. Єршова, Д. О. Закатнов, В. Т. Лозовецька, В. Ф. Орлов. (2018). Планування й розвиток професійної кар'єри учнівської молоді у системі професійно-технічної освіти: навчальний посібник. Житомир: «Полісся». 186 с.
6. Шимановський М. М., Вовковінський М. І. (2015). Підготовка учнівської молоді до підприємницької діяльності в процесі допрофесійної та професійної підготовки: методичні рекомендації. Київ: ІПТО НАПН України. 90 с.